

מסורת הש"ס

א) שבת נה. מ"ק יב: וימנות מזו. לקמן ע"ג. ב) [וצ"ה טז.]. ג) [עירובין סה: וס"ג.]. ד) [נ"ל רב חנן בר אמי א"ר פדת.]. ה) שבעות ז. ו) שבת כ. ו) [וע"ע חו"ס לקמן נט. ד"ה כג.]. ח) [בחולין פד. ד"ה סימנין].
אחת להסיק ונ"ל בזהנת ר"ח. ט) [מדלות' בחולין פ. ז.]. פ) [תרומות פ"ט ה"ו.]. ק) [נ"ל אסור.].

לעזי רש"י ברליי"ץ. פטריור. קביילי"א [קייביליא]. יחד, ור, דוד.

מוסף רש"י

אין בהן משום בישולי עכו"ם. שגורו חכמים בצבולי נכרים משום חמנות ועל שנאכל מזו שהוא חי לא גזרו על צשולו, דיוון שנאכל כמו שהוא חי אינו צשול, דלא אהני מיד, ואלו נאכלין על ידי מתן חיים (ב"בא טז.). אפילו מריש אוניה. ואע"פ שממחר ליבול (בחובות ה.). כמאכל בן דרוסאי. לטמים היה ומנשל צישולי שלים (שבת כ.) כל שהוא מנושל ציד יסרלל כמאכל בן דרוסאי שז אין כגמרי משום צישולי נכרים (שם).

רבינו חננאל

כ"ר שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדריא מתנו לה הא דרב כל שאינו עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסא דהני כגון דגיס קטנים. וארדי ה' אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואיה נאכלת בפת כו'. כוחת של עובדי כוכבים מותר ולא חיישין לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום חתנות. אבל לכותח שרי דהני ר' חייא לחם האפוי לכותח העשויה כלמודים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך עליהן משום ערובי תבשילין. ואי עבדיהו עובדי כוכבים כסא דהרסנא קמחא עיקר ולא הרסנא ולפיכך אסירי. אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית אור באגם כל חגבים שנעצלו מחמת האור ולא ידעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מביעאי עובד כוכבים אלא אפילו ישראל שהצית האור

א) אולי דג"ל נאכלין בחי (ומפרש דמיייר מנלוחים) ונאכלין כפת ודייקא איה נאכלת בחי וכו' וא"ש בזה.

אין מעמידין

מדרבנן. שלא יהא ישראל רגיל אללו במאכל וצמשתה ויאכילנו דבר טמא: **דגיס קטנים וארדי ודייס**. אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים ללישנא קמא יש בהן משום צישולי עובדי כוכבים ללישנא בתרא שרו: ארדי. צולי"ץ: מלוחין. נאכלין כמות שהן

מחמת מלחן: **כסא דהרסנא**. טיגן צמוריים שומן דגיס עם קמח: **הרסנא עיקר**. ואותו מוריים נאכל כמות שהוא חי וש"י: **קמ"ל קימחא עיקר**. ויש צו משום צישולי עובדי כוכבים שהקמח אינו נאכל חי: כל החגבים **שצאגס**. שנחרכו ונתבשלו מחמת האור. חגב אינו טעון שחיטה: **אפי' מריש אוניה**. שהאוזן רכה ונלנית בתריכתה אפי' הכי שרי הואיל ועובד כוכבים לא לבשל נתכוין: **דשדא סיכתא**. קציליי"א צלע"ז ליצבה צמור: **וקצר צה ישראל קרא מעיקרא**. והטומין ישראל צתנור דלעת חיה קודם שהוסק התנור והעובד כוכבים הסיקו ונתבצלה הדלעת: **שפיר דמי**. הואיל והעובד כוכבים לא לבשל נתכוין: **פשיטא**. היינו דר' יוחנן: **מהו דסימא**. האי עובד כוכבים לבשולא להאי סיכתא איכוון והא לשם צישול הסיקו: **קמ"ל** דאין צישול צללים: **אלא לשורוי מאניה איכוין**. להקשות את היתד ואין דעתו לצישול: **לשורוי**. לשון שריר וקיס חזק: **בן דרוסאי**. לטמים היה ואוכל כל דבר המנושל קלת: **בסילנא**. כסל אצל הכא דמנחא אגומרי צלאו היסק דעובד כוכבים הוה מבשל לה לזמן מרובה: שפיתת קדירה קרי כשנותנין אותה על האור: מגיסה

עובד כוכבים דחרין רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשורורי מנא קא מיכוין אמר רב יהודה אמר שמואל י'הינא ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר ה'היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שע' והשתא קא בשיל בחרא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל ה'האמר ר' אסי א"ר יוחנן ה'כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים איש בו משום בשולי עובדי כוכבים התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא תניא גמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

חיים אומר רבי יהודה דמדקאמר מלוחים דמשמע שאין מלוחים אסירי א"כ נ"ל דמיייר בגדולים קלת שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תקשי לן להא דאמר איכא בינייהו דגיס קטנים פ' דלמ"ד נאכל כמו שהוא חי יש צו משום צישולי עובדי כוכבים ולמ"ד אינו עולה דגיס קטנים אין צו משום צישולי עובדי כוכבים והלכתא כתרוייהו לקולא וא"כ אמאי נקט מלוחים אפילו אין מלוחים גמי: **קא משמע** ין **קימחא עיקר**. מכאן היה ה' ר"ת מתיר קנוי"ש ואוצליא"ש של עובדי כוכבים לאותם שאין מזהרים מפת של עובדי כוכבים דלמאי ניחוש אי משום דס ציזים רוב ציזים שלון אין בהם דס ואי משום ציזי עוף טמא הרי אינם מלויים ציינו ואי משום צישולי

עובדי כוכבים קימחא עיקר והוי כמו פת [וע"ע חו"ס פד. ד"ה סימנין ומוס' ציזה טז: ד"ה קמ"לן: **לְעוֹרָם** דלֹא ידִיעַ הִי **טמא** והי טהור. משמע הא אי הוה ידעי הי טהור הוה שרי ומכאן ראייה להמיר חגבים צלא שחיטה ועוד ראייה דעופות לא הורכרו שחיטה ה' אלא מפני שהוטלו בין צהמה לדגים והלכך לפטורן צולא כלום א"א שכבר הוקשו לצהמה משמע הא לאו הכי פטירי משום דהוקשו לדגים וכל שכן חגבים שהזכרו אחר דגים כדמנא בתוספתא וכל נפש חיה הרמושת צמים אלו דגים ולכל הנפש השורצת על הארץ אלו חגבים ועוד תניא בתוספתא ה' אוכל אדם חגבים בין חיין בין מתין ואינו חושש וא"ת ומיין היכי שרו הא איכא צל תשקאו דאמרינן ס"פ ר' עקיבא (שבת דף ט:.) רב חזייה לרב כהנא דקא מעצר שוציבא אפומיה אי"ל שקליה דלא לימיר קא אכל ליה וקא עבר משום צל תשקאו וי"ל דהא דשרי בתוספתא חיין היינו היכא שמתך ממנו אצר אחד ורחצו היטב דליכא צל תשקאו צאותו אצר [נ"ע חו"ס חולין פו. ד"ה צמאי ומוס' שבת ט: ד"ה דלא]:

קא משמע ין **לשורורי מנא קא מיכוין**. ואע"ג דאמרינן צפ' כלל גדול (שבת דף עד: ושם ע"ש) האי מאן דשרי סיכתא לאתונא חייב משום מבשל היינו לענין שבת דאע"ג דלשורורי מנא קא מיכוין מ"מ הוא מבשל קלת וגם לאותו צישול גרוע הוא מתכוין וגבי שבת החמירו להחשיצו אצל לענין צישולי עובדי כוכבים לא חשיב ואינו ה' (חייב) עד שיתכוין לצישול גמור:

עבודה זרה

לח.

אל"א מדרבנן וקרא **אסמכתא בע"מא**. פרש"י דרבנן גזור משום דחייש שמא יאכילנו דברים טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חמנות וכן פ"ה צממני' אומר הר"ר אברהם צ"ר **דוד** דודאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבשלים צציתו אצל כשהוא מבשל צציתו של ישראל אין לחוש לא לחמנות ולא לשמא יאכילנו דברים טמאים ולא הודה לו ר"ת דודאי כיון שהעובד כוכבים מבשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם צציתו של ישראל כמו צציתו של עובד כוכבים: **איכא** בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסא. פ' שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים ואור"ת דמדנקט הני ולא נקט דצב וגבינה שעולין על שולחן מלכים ונאכלים חיים ש"מ דצבי למנקט דברים שנעשה בהם לשון אחרון מוסף על הראשון ולהקל עליו דלפילו אינו נאכל חי כיון שאינו עולה לית ציה משום צישולי עובדי כוכבים ולכן פסק ר"ת להלכתא כהני תרי לישני ואי איכא חד מינייהו או נאכל חי או אינו עולה אין צו משום צישולי עובדי כוכבים דבשל סופרים הלך אחר המינקל וראייה מדאמרינן לקמן צשמעמין (ע"ג) גבי משחא שליקא וכן משום צישולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי הוא פירוש ולא שיין ציה צישולי עובדי כוכבים אע"ג דעולה על שולחן מלכים הוי וגם ר' יוחנן עבד לקמן (דף נט. ע"ש) עובדא להיתר גבי תורמוסא דשלקי עובדי כוכבים ואכלו ישראל דאסר רשב"ל וא"ל רבי יוחנן אדמקטורך עלך זיל הדר דכל שאינו עולה על שולחן מלכים אין צו משום צישולי עובדי כוכבים ואע"ג דתורמוס אינו נאכל כמו שהוא חי ה' דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים. פ' חס צישלן עובד כוכבים אחרי שמלחן ישראל שרו כיוון שקודם צישולם היו נאכלים מחמת מלחם אמר רב יוסף ואם צלאן סומך עליהם משום עירובי תבשילין ולא גרס עובד כוכבים עד ואי עצדיניהו עובד כוכבים כסא דהרסנא כפר"ח והשתא ניחא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן דאסר דג מליח וציזה לזויה דהתם מיייר צמלחו עובד כוכבים והכא מיייר צמלחו ישראל ודגיס קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם

רבינו חננאל (המשך) באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גזונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק [דחרין] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבדורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא גמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק [שחרין] רישא שרי להבחיב ראש כבש להעביר שעה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פ' מי שנתן יחידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היחידות קא מיכוין. וכיון שכונתו לשוב בישול בעלמא האי שרי שנתבשלה כבבשן אסורה. קמ"ל לשורורי. פ' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ותננו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שגמרו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ותניא מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומחפך בו עד שיבוא מביהכ"ז או מביהמ"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליק ליה:

עין משפט גר מצוה
קנא א ב מיי' פיו' מה'י מחללות אסורות הלכה ד טו סמג לאוין קמץ טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף א: קנב ג מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף יב: קנב ד טוש"ע שם סעיף ב: קנב ה ו מיי' שם ה' יט טוש"ע שם סעיף ה: קנב ז מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו: קנו ח טוש"ע שם סעי' ח:

רבינו חננאל (המשך)

באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גזונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק [דחרין] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבדורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא גמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק [שחרין] רישא שרי להבחיב ראש כבש להעביר שעה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשרא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פ' מי שנתן יחידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היחידות קא מיכוין. וכיון שכונתו לשוב בישול בעלמא האי שרי שנתבשלה כבבשן אסורה. קמ"ל לשורורי. פ' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ותננו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שגמרו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ותניא מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומחפך בו עד שיבוא מביהכ"ז או מביהמ"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליק ליה: